

Klik [hier](#) voor het
originele artikel (p. 102)

THEMATISCH LEESONDERWIJS MOTIVEERT



'Ik vind lezen leuk', 'ik leer veel van lezen' en 'ik houd ervan om met anderen te praten over wat ik gelezen heb'. Met dit soort stellingen meet de PIRLS de leesmotivatie van leerlingen uit groep 6. Bij Nederlandse leerlingen valt die nogal tegen: slechts 24% zegt volmondig ja tegen lezen, terwijl het internationale gemiddelde op 43% ligt. 1/3 van de Nederlandse kinderen vindt lezen niet leuk. Daarmee bungelt ons land helemaal onderaan op de internationale ranglijst. Ook qua leesprestaties doet Nederland het niet best. We scoren nog wel bovengemiddeld, maar terwijl veel andere landen beter worden, blijven de Nederlandse prestaties al jarenlang op hetzelfde peil en in de PISA-peilingen voor 15-jarigen zakken we zelfs. Hoe kunnen we het tij keren? Veelbelovend is het Amerikaanse Concept-Oriented Reading Instruction (CORI), ontwikkeld door onder meer Guthrie.

HET IDEE



Leesmotivatie en leesvaardigheid beïnvloeden elkaar. Daarom moet je in je leesonderwijs die motivatie altijd meenemen. Dat lukt niet met lessen die louter draaien om het oefenen van leesstrategieën en waarin het niet uitmaakt of teksten nou gaan over paarden, planeten of piramides. Je moet leerlingen juist laten ervaren dat boeken en teksten hun iets te bieden hebben, zoals leesplezier en interessante of broodnodige informatie. Daarom werkt CORI, bestemd voor groep 5 t/m 7, met thematisch leesonderwijs. Doel is het stimuleren van betrokkenheid. Daarbij draait het om motivatie, cognitie en gedrag: een betrokken leerling is intrinsiek gemotiveerd om te lezen, voelt zich bekwaam om te lezen (self-efficacy), weet leesstrategieën in te zetten en zet door, ook als een tekst pittig is. Om dit te bewerkstelligen is een geïntegreerde aanpak nodig. Daarom koppelt CORI motivatie-ondersteuning aan instructie van strategieën, het trainen van vloeiend lezen, verrijking van woordenschat en het stimuleren van domeinkennis. Er is veel onderzoek naar de effecten van CORI gedaan. In zijn artikel beschrijft Guthrie de bevindingen uit 11 effectstudies en vat hij de 5 effectief gebleken instructie-principes van CORI samen.

DE INZICHTEN

Wat maakt leerlingen betrokken? Eerst moet je weten wat ze motiveert en waardoor ze zin hebben om zich in te zetten voor lezen. Guthrie baseert zich

hiervoor onder meer op eerder onderzoek dat uitgaat van de zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan. Om leerlingen betrokken te krijgen, moet aan 5 voorwaarden worden voldaan: leerlingen moeten ...

1. Intrinsiek gemotiveerd zijn
2. Autonomie ervaren
3. Geloven in eigen kunnen (self-efficacy)
4. Mogen samenwerken
5. Een vaardigheid willen leren beheersen

Als aan deze voorwaarden niet voldaan is, kun je het volgens Guthrie eigenlijk wel vergeten. Of laten we zeggen, dan zijn je lessen minder effectief. Als leerlingen zich bijv. voortdurend gecontroleerd voelen of denken dat ze die tekst toch niet snappen, daalt hun motivatie.

instructieprincipes Hoe lukt het dan wel? Bij elk van de voorwaarden hebben de CORI-onderzoekers een instructieprincipe geformuleerd:

I Zorg voor relevant leesmateriaal Als leerlingen aan de slag mogen met teksten die aansluiten bij hun interesses en leefwereld, raken ze eerder intrinsiek gemotiveerd. Daarom kiest CORI voor thematisch leesonderwijs in plaats van losse leesteksten.



II Bied keuzevrijheid (autonomie) Laat leerlingen binnen door jou gegeven kaders vrij om te kiezen wat ze willen lezen, met wie ze willen samenwerken, in welke volgorde ze hun werk doen en hoe ze laten zien dat ze een tekst begrijpen.

III Bied succeservaringen (self-efficacy) Help leerlingen om realistische doelen te stellen en geef hun veelvuldig feedback over hun vorderingen. Maak hun duidelijk dat iedereen met toewijding en inzet beter kan worden in iets. Geef ze teksten die passen bij hun leesniveau en bied volop ruimte om te oefenen.

IV Bied ruimte voor samenwerken Bouw in je leesles momenten in waarop leerlingen kunnen samenwerken, bijv. samen een tekst (hardop) lezen of een leeskring, waarin ze leeservaringen of opgedane kennis uit de teksten bespreken.

V Werk met thematische eenheden Kies een thema en richt daaromheen gedurende een langere periode (6 a 8 weken) je activiteiten en opdrachten in. Zo geef je leerlingen de kans om hun kennis te verdiepen en vaardiger te worden; dat zorgt voor een focus op beheersing. Hoe meer dit thema aansluit bij hun belangstelling, hoe motiverender.

En hoe zit het met de instructie van leesstrategieën? Is daar nog plaats voor in deze aanpak? Jazeker, maar de les van CORI is dat je het oefenen ervan moet inbedden in thematisch onderwijs, net zoals je woordenschatonderwijs en leesvaardigheid.

Werkt het ook? JA! Op alle punten scoren leerlingen uit CORI-klassen beter dan leerlingen uit controlegroepen. Ze zijn nieuwsgieriger naar teksten en ervaren meer leesplezier, ze zijn meer bereid hun tanden in een lastige tekst te zetten, geven minder snel op en lezen meer en gevarieerder. De impact op leesvaardigheid is nog groter: CORI-leerlingen gaan meer dan reguliere leerlingen vooruit op standaardleestoetsen. Het gaat dan om zaken als tekst-

begrip, begrip van verhaalopbouw (fictie) en vloeiend lezen. Dit geldt ook voor zwakke lezers of leerlingen met een migratieachtergrond.

IN DE KLAS

Met de 5 instructieprincipes geeft Guthrie praktische handvatten om te werken aan leesmotivatie én leesvaardigheid. Veel elementen in de aanpak zul je misschien herkennen. Samenwerken, groepswork en een zekere keuzevrijheid komen in de meeste klassen al voor. Wat wellicht nieuw is, is de thematische insteek van leesonderwijs. Door te werken met thema's die voor leerlingen uitdagend en interessant zijn, maak je de leesles voor hen relevant en daarmee motiverend. Het is een uitgelezen kans om leesonderwijs te combineren met de zaakvakken. Het vraagt wel van je om de leesmethode minder strikt te volgen. De leesteksten en bijbehorende oefeningen hierin zijn inhoudelijk immers te veel los zand. Je zult dus zelf op zoek moeten gaan naar leesteksten en boeken. Zeker in de hogere klassen kun je dat ook samen met leerlingen doen. Zo leren ze meteen hoe ze leuke boeken kunnen zoeken. Zorg wel dat je zelf een gevarieerd lijstje achter de hand hebt, met informatieve teksten, leesboeken, dichtbundels, korte verhalen en webteksten. Vind je dat moeilijk en weet je zelf niet goed waar te beginnen? De openbare bibliotheek kan je hierbij helpen.

- [Brochure](#) Leesmotivatie in het onderwijs
- [Artikel](#) Bovengemiddelde leesscore, toch buiten de internationale top 10 (PIRLS)
- [Artikel](#) Investeren in leesmotivatie maakt leerlingen meer gemotiveerde lezers
- [H.7](#) uit het boek 'De 7 pijlers van Begrijpend Lezen'
- H.8 uit de [Literatuurstudie](#) De vele kanten van leesbegrip

Meer lezen!



in de
praktijk

SAMEN EEN TEKST BINNENSTEBUITEN KEREN

Om onze prestaties in tekstbegrip te verbeteren, moet ons leesonderwijs betekenisvoller en uitdagender worden. Vanuit die diagnose koos schoolbestuur Klasse een jaar geleden voor de closereadingmethode. Daarbij keren leerlingen gedurende een week een tekst helemaal binnenstebuiten. 'In de eerste les kijken we samen hoe de tekst in elkaar zit en wat we erin gaan vinden,' vertelt Iris Beerthuijzen. Zij is taalcoördinator en leraar in groep 7 van basisschool De Venen in Reeuwijk. 'In de tweede les markeren leerlingen moeilijke woorden en formuleren ze vragen bij de tekst. De antwoorden gaan ze samen opzoeken. En in de derde les bespreken we waarom de schrijver de tekst zo geschreven en geordend heeft en of dat ook anders zou kunnen.'

Beerthuijzen schenkt veel aandacht aan leesdoelen en modelt veel, bijvoorbeeld hoe je vragen bij een tekst kunt stellen. Ook leest ze de tekst altijd hardop voor of laat ze leerlingen dat in duo's doen. 'Zo ontdekken ze de moeilijke passages en kunnen ze daar samen over praten.' De teksten uit de leesmethode gebruiken Beert-huijzen en haar collega's nauwelijks meer. Ze zoeken zelf teksten. 'We laten ons daarbij leiden

door wat er leeft bij leerlingen en in de wereld.' Bovendien proberen de leraren het leesonderwijs zoveel mogelijk te verbinden met de zaakvakken. Hierbij werken leerlingen elke zes weken aan een vakoverstijgend thema. 'Bij het thema chocola hebben we bijvoorbeeld een wikkel van Tony's Chocolonely over slaafvrije chocola uitgetrokken. En bij het thema planeten hebben we een krantenartikel over de ontdekking van een nieuwe planeet gebruikt.'

De leraren bereiden een lessenserie voor en bespreken die tijdens de bouwvergadering. 'We lezen de teksten van tevoren door met de blik van onze leerlingen: wat zouden zij moeilijke passages vinden?' De leerlingen zitten tegenwoordig een stuk actiever in de les. 'We merken dat ze veel betrokkener zijn en enthousiaster over de teksten. Die betekenen nu echt iets voor hen.'

Iris' leestip:

Het wonder van jou en je biljoenen bewoners (10+) van Jan Paul Schutten. 'Een boek vol wetenswaardigheden, zonder dat het een lesboek wordt. De schrijfstijl is zo prikkelend en enthousiasmerend, dat dit boek veel leesplezier biedt.'